

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ เพื่อศึกษาสภาพการจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับนักเรียนอนุบาลในโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาแห่งชาติ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพการจัดกิจกรรมศิลปะ สำหรับนักเรียนอนุบาลในโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาแห่งชาติ เกี่ยวกับเป้าหมายนโยบายการส่งเสริมสนับสนุนและการวางแผนกิจกรรมศิลปะ เนื้อหากิจกรรมศิลปะ การจัดกิจกรรมศิลปะ การวัดและประเมินผลศิลปะ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและตัวอย่างประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหาร จำนวน 77 คน และตัวอย่างประชากร คือ ครูผู้สอนชั้นอนุบาลศึกษา จำนวน 271 คน ในโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดทั่วประเทศ จำนวน 77 โรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาแห่งชาติ ในทุกเขตการศึกษา และกรุงเทพมหานคร รวมเป็นประชากรและตัวอย่างประชากร ในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 348 คน ประชากรที่ใช้สังเกตจำนวน 8 โรงเรียน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1. แบบสอบถามผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลจำนวน 1 ชุด แบ่งเนื้อหาในแบบสอบถาม 4 ตอนคือ

1.1 สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

1.2 เป้าหมายและนโยบายในการจัดกิจกรรมศิลปะการส่งเสริมสนับสนุน
การจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับนักเรียนอนุบาล

1.3 ปัญหาต่าง ๆ ในการจัดการเรียนการสอนกิจกรรมศิลปะ

1.4 ความคิดเห็น ความต้องการ และข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรม
ศิลปะสำหรับนักเรียนอนุบาลในโรงเรียน

2. แบบสอบถามสำหรับครูผู้สอนชั้นอนุบาลศึกษา จำนวน 1 ชุด แบ่งเนื้อหาในแบบ
สอบถามออกเป็น 4 ตอน

2.1 สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบสอบถาม

2.2 ลักษณะของกิจกรรมศิลปะที่จัดสำหรับนักเรียนอนุบาล

2.3 ปัญหาต่าง ๆ ในการจัดการเรียนการสอนกิจกรรมศิลปะ

2.4 ความคิดเห็น ความต้องการ และข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมศิลปะ
สำหรับนักเรียนในโรงเรียน

3. แบบสังเกตการจัดกิจกรรมศิลปะ

แบบสังเกตการจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับนักเรียนอนุบาล โรงเรียนสังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จำนวน 8 โรงเรียน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม ของผู้บริหารและครูผู้สอน
ชั้นอนุบาล โดยเก็บรวบรวมข้อมูลได้ครบ 100% นำข้อมูลมาหา ร้อยละของความถี่เป็นรายชื่อ
และจัดอันดับหาค่าเฉลี่ยเป็นตอน ๆ เหมือนกันทั้ง 2 ชุดนี้

แบบสอบถามตอนที่ 1 วิเคราะห์โดยการหาค่าร้อยละเสนอเป็นตาราง
ประกอบคำบรรยาย

แบบสอบถามตอนที่ 2 วิเคราะห์โดยการหาค่าร้อยละและเสนอเป็นตาราง
ประกอบคำบรรยาย

แบบสอบถามตอนที่ 3 วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบน
มาตรฐานแล้วจัดอันดับค่าเฉลี่ยจากคะแนนแต่ละอันดับที่กำหนดไว้และเสนอเป็นตารางประกอบ
คำบรรยาย

แบบสอบถามตอนที่ 4 วิเคราะห์โดยการทำค่าร้อยละและเสนอเป็นตาราง
ประกอบคำบรรยาย

สรุปผลการวิจัย

1. สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

1.1 สถานภาพของผู้บริหารโรงเรียน

ผู้บริหารโรงเรียนที่เป็นประชากรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมีอายุระหว่าง 46-55 ปี มีตำแหน่งเป็นผู้อำนวยการ มีวุฒิทางการศึกษาระดับปริญญาตรี ไม่ใช่วิชาเอกอนุบาลศึกษา ตำแหน่งงานที่สูงสุดคือ 1-5 ปี เคยมีประสบการณ์ทางการสอนนักเรียนระดับอนุบาล 13 ปีขึ้นไป มีประสบการณ์ทางกิจกรรมศิลปะเป็นส่วนใหญ่และเคยเข้ารับการอบรมทางด้านกิจกรรมศิลปะ ด้านการอบรมสัมมนาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมศิลปะไม่เคยรับการอบรมส่วนเรื่องฝึกอบรม คือ กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะใช้เวลา 3-5 วัน จากสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติเป็นผู้จัด และปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดใหญ่ที่สุด

1.2 สถานภาพของครูผู้สอนชั้นอนุบาลศึกษา

ครูผู้สอนชั้นอนุบาลเป็นเพศหญิงส่วนใหญ่มีเพศชายเพียงคนเดียวมีอายุระหว่าง 31-35 ปี รับหน้าที่เป็นครูประจำชั้นอนุบาลปีที่ 1 และครูประจำชั้นอนุบาลปีที่ 2 โดยรับผิดชอบกิจกรรมศิลปะ โดยมีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี วิชาเอกอนุบาล ระยะเวลาที่สอนระหว่าง 11-15 ปี มีประสบการณ์สอนมาแล้ว 13 ปีขึ้นไป เคยเข้ารับการอบรมกิจกรรมศิลปะไม่เคยเรียนในโรงเรียนสอนศิลปะ มีความสามารถด้านงานฉีก งานตัด งานปะ ในด้านการเข้ารับการอบรมสัมมนาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมศิลปะมีส่วนน้อยที่เคยอบรมสัมมนาใช้เวลา 9 วันขึ้นไป และรับผิดชอบจำนวนนักเรียนระหว่าง 36-40 คน

2. ลักษณะการจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับนักเรียนอนุบาลในโรงเรียนของครูผู้สอนชั้นอนุบาล

2.1 การวางแผนด้านศิลปะ

ครูผู้สอนชั้นอนุบาลมีจุดมุ่งหมายการจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับชั้นอนุบาลศึกษาเพื่องานตัด ฉีก พับ ปะ ด้วยวัสดุต่าง ๆ เป็นรูปทรงง่าย ๆ วัสดุอุปกรณ์เครื่องใช้ในห้องเรียน มีดินสอ สีเทียน สีเมจิก กาว กระดาษขาว กระดาษสี จัดกิจกรรมศิลปะภายในห้อง

เรียน โดยมีครูประจำชั้นเป็นผู้รับผิดชอบ ใช้เวลาประมาณ 30 นาที วัสดุอุปกรณ์มีจจุบันได้มาจากการจัดซื้อด้วยเงินงบประมาณ ส่วนโครงการสอนจัดทำทุกภาคการศึกษา วัสดุอุปกรณ์ในการจัดกิจกรรมศิลปะมีการจัดเตรียมทุกครั้ง มีการแบ่งกลุ่มนักเรียนเป็นกลุ่ม ๆ ละ 5-7 คน จัดกิจกรรมระหว่าง 3-5 กิจกรรม

2.2 ด้านเนื้อหากิจกรรมศิลปะ

ครูผู้สอนชั้นอนุบาลส่วนมากมีการฝึกเล่าเรื่องราวจากผลงานที่สร้างขึ้นมีจุดประสงค์ระดับพื้นฐานเกี่ยวกับกิจกรรมศิลปะเพื่อการวาดภาพระบายสีและการปั้นด้วยวัสดุต่างๆ มีการจัดกิจกรรมศิลปะทุกวัน แบ่งนักเรียนเป็นกลุ่ม ๆ ละ 5-7 คน

2.3 ด้านการจัดกิจกรรมศิลปะ

วิธีการส่งเสริมกิจกรรมศิลปะ ครูผู้สอนส่วนมากมีการสาธิตกิจกรรมศิลปะด้วยตนเองใช้เวลาจัดกิจกรรม 20-30 นาที โดยใช้แผนการจัดประสบการณ์การสอนระดับอนุบาล สำหรับกิจกรรมเสริมศิลปะที่จัดให้นักเรียนนั้นมีการจัดประกวดแข่งขันผลงานในชั้นเรียนหรือในโรงเรียน มีหลักการจัดกิจกรรมศิลปะ โดยยึดเอกสารการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลปีที่ 1 และอนุบาลปีที่ 2

2.4 ด้านการวัดประเมินผลศิลปะ

ครูผู้สอนส่วนใหญ่ใช้วิธีวัดและประเมินผลกิจกรรมศิลปะโดยใช้วิธีสังเกต พัฒนาการของนักเรียนแต่ละคน ส่วนวัตถุประสงค์ในการวัดและประเมินผลศิลปะเพื่อรู้ระดับการพัฒนารของนักเรียนมีส่วนช่วยให้รู้ความสามารถพิเศษของนักเรียน เครื่องมือที่ใช้วัดและประเมินผลกิจกรรมศิลปะได้มาจากการร่วมมือจัดสร้างของครูในโรงเรียนระดับชั้นอนุบาล มีการสังเกตหรือบันทึกพฤติกรรมของนักเรียนขณะทำกิจกรรมศิลปะ บันทึกการเรียนรู้อใช้เวลาบันทึกข้อมูลทุกครั้งเมื่อมีการจัดกิจกรรมศิลปะ

ตอนที่ 2 ลักษณะการจัดกิจกรรมศิลปะ สำหรับนักเรียนอนุบาลในโรงเรียนของครูผู้สอนแยกเป็น การวางแผนกิจกรรมศิลปะ ด้านเนื้อหากิจกรรมศิลปะ ด้านการจัดกิจกรรมศิลปะ และด้านการวัดและประเมินผลศิลปะ

การวางแผนด้านศิลปะ

ในด้านจุดมุ่งหมายการจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับชั้นอนุบาลศึกษา ครูผู้สอนจำนวนมากที่สุด คือร้อยละ 95.6 มีจุดมุ่งหมายเพื่องานตัด นึก พับ ปะ ด้วยวัสดุต่าง ๆ เป็นรูปทรงง่าย ๆ รองลงมาคือร้อยละ 88.2 มีจุดมุ่งหมายเพื่อแสดงความคิดเห็นและความรู้สึกของตนโดยเสรีในการเขียนภาพ จากประสบการณ์ที่บ้านหรือทางโรงเรียน ส่วนวัสดุอุปกรณ์เครื่องใช้ในห้องเรียนคิดเป็นร้อยละ 98.9 มีดินสอ สีเทียน สีเมจิก รองลงมาคือร้อยละ 97.8 มีกาวและกระดาษขาว กระดาษสี ที่มีจำนวนเท่ากัน สำหรับครูที่สอนกิจกรรมศิลปะสำหรับนักเรียนในโรงเรียน ส่วนใหญ่คือ ร้อยละ 89.6 เป็นครูประจำชั้น ระยะเวลาในแต่ละวันที่นักเรียนร้อยละ 46.6 จะได้เข้าร่วมกิจกรรมศิลปะประมาณ 30 นาที สำหรับห้องที่ใช้ในการจัดกิจกรรม โดยในห้องเรียนคิดเป็นร้อยละ 97.4 รองลงมาคือร้อยละ 1.8 ใช้ห้องศิลปะส่วนวัสดุอุปกรณ์หรือเครื่องมือที่ใช้ในปัจจุบันส่วนใหญ่ร้อยละ 91.9 ได้มาจากการจัดซื้อจากเงินงบประมาณ ส่วนในการเข้าร่วมกิจกรรมนักเรียนคิดเป็นร้อยละ 44.6 แต่งกายชุดนักเรียน

โครงการจัดการสอนกิจกรรมศิลปะ ครูผู้สอนส่วนใหญ่ คือ ร้อยละ 71.96 ไม่เคยทำ และร้อยละ 28.04 เคยทำโครงการสอนโดยจัดทำทุกภาคการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 48.9 สำหรับการเตรียมวัสดุอุปกรณ์ในการทำกิจกรรมศิลปะ ครูผู้สอนส่วนมากคือร้อยละ 94.1 จัดเตรียมทุกครั้ง รองลงมาคือร้อยละ 2.2 มีจำนวนเท่ากันคือ เตรียมวัสดุอุปกรณ์และเป็นหน้าที่ของครูพิเศษไม่เตรียมเพราะไม่มีเครื่องมือ ส่วนการแบ่งกลุ่มนักเรียนในการเรียนการสอนกิจกรรมศิลปะครูผู้สอนคิดเป็นร้อยละ 25.83 ไม่แบ่งกลุ่มและจำนวนมากคือร้อยละ 74.17 มีการแบ่งกลุ่มโดยแบ่งกลุ่มระหว่างจำนวน 5-7 คนคิดเป็นร้อยละ 27.68 ในด้านการจัดกิจกรรมศิลปะแต่ละครั้ง คิดเป็นร้อยละ 39.3 จัดกิจกรรมระหว่าง 3-5 กิจกรรม รองลงมาคือร้อยละ 25.9 จัดกิจกรรมระหว่าง 2-3 กิจกรรม

ด้านเนื้อหากิจกรรมศิลปะ

ในเนื้อหากิจกรรมศิลปะที่จัดในห้องเรียน ครูผู้สอนส่วนมากคือร้อยละ 85.98 มีการฝึกเล่าเรื่องราวจากผลงานที่สร้างขึ้น รองลงมาคือร้อยละ 84.87 มีจำนวนเท่ากันคือการฝึกสังเกตเกี่ยวกับสี รูปร่าง ขนาด และการฝึกการสังเกตสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัวเรา สำหรับจุดประสงค์กิจกรรมศิลปะระดับพื้นฐานในห้องเรียน ครูผู้สอนส่วนใหญ่ร้อยละ 94.83 เพื่อการวาดภาพระบายสีและการปั้นด้วยวัสดุต่างๆ ส่วนการจัดกิจกรรมศิลปะในชั้นอนุบาลศึกษา ครูผู้สอนคิดเป็นร้อยละ 78.23 จัดให้มีทุกวัน สำหรับการจัดกิจกรรมศิลปะเป็นกลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 83.39 จัดเป็นกลุ่มระหว่าง 5-7 คน

ด้านการจัดกิจกรรมศิลปะ

วิธีการส่งเสริมกิจกรรมศิลปะ โดยครูผู้สอนส่วนมากคือร้อยละ 84.87 มีการสาธิตกิจกรรมศิลปะด้วยตนเอง รองลงมาคือร้อยละ 63.47 ดูตัวอย่างกิจกรรมศิลปะก่อนลงมือปฏิบัติ สำหรับการจัดกิจกรรมศิลปะ คิดเป็นร้อยละ 28.78 ใช้เวลาระหว่าง 20-30 นาที รองลงมาคือร้อยละ 25.09 ใช้เวลาระหว่าง 30-40 นาที ส่วนเครื่องมือที่ใช้ประกอบการสอนกิจกรรมศิลปะ ครูผู้สอนจำนวนมากคิดเป็นร้อยละ 74.17 ใช้แผนการจัดประสบการณ์การสอนระดับอนุบาลรองลงมาคือร้อยละ 63.10 ใช้ของจริงประกอบการสอน สำหรับกิจกรรมเสริมศิลปะที่จัดให้นักเรียนครูผู้สอนส่วนมากคือร้อยละ 63.10 ใช้ของจริงประกอบการสอน สำหรับกิจกรรมเสริมศิลปะที่จัดให้นักเรียนครูผู้สอนส่วนมากคือร้อยละ 87.45 จัดให้ประกวดแข่งขันผลงานในชั้นเรียนหรือในโรงเรียนรองลงมาคือร้อยละ 28.78 มีการจัดกิจกรรมศิลปะผสมดนตรี และจินตนาการออกมาเป็นภาพวาดในด้านเอกสารที่ยึดเป็นหลักในการจัดกิจกรรมศิลปะ ครูผู้สอนส่วนใหญ่คือร้อยละ 91.14 ยึดแผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลปีที่ 1 และอนุบาลปีที่ 2 รองลงมาคือร้อยละ 55.35 จัดกิจกรรมศิลปะขึ้นเอง

ด้านการวัดและประเมินผลศิลปะ

สำหรับวิธีในการวัดและประเมินผลด้านศิลปะ ครูผู้สอนส่วนใหญ่คือร้อยละ 97.79 ใช้วิธีสังเกตพัฒนาการของนักเรียนแต่ละคน รองลงมาคือร้อยละ 80.07 ใช้วิธีการสังเกตพฤติกรรมขณะทำกิจกรรม ส่วนวัตถุประสงค์ในการวัดและประเมินผลกิจกรรมศิลปะ ครูผู้สอนส่วนใหญ่คือร้อยละ 93.36 เพื่อรู้ระดับการพัฒนาการของนักเรียน รองลงมาคือร้อยละ 71.96 เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนศิลปะ การวัดและประเมินผลมีส่วนช่วยกิจกรรมศิลปะ ครูผู้สอนคิดเป็นร้อยละ 85.6 สามารถรู้ความสามารถพิเศษของนักเรียน รองลงมาคือ ร้อยละ 81.9 สามารถรู้ระดับพัฒนาการของเด็กที่จะใช้เป็นข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผล โดยครูผู้สอนส่วนใหญ่คือร้อยละ 52.3 มีเครื่องมือ และคิดเป็นร้อยละ 47.7 ไม่มีเครื่องมือ ส่วนที่มีเครื่องมือที่ใช้วัดและประเมินผลคิดเป็นร้อยละ 35.8 ได้มาจากการสร้างร่วมกับครูในโรงเรียนระดับชั้นอนุบาล สำหรับการสังเกตหรือบันทึกพฤติกรรมของนักเรียนขณะทำกิจกรรมศิลปะ ครูผู้สอนคิดเป็นร้อยละ 69.6 มีการบันทึกการเรียนรู้อีกกิจกรรมศิลปะ รองลงมาคือร้อยละ 30.4 ไม่มีการบันทึกการเรียนรู้อีกกิจกรรมศิลปะสำหรับการบันทึกการเรียนรู้อีกกิจกรรมศิลปะ ครูผู้สอนคิดเป็นร้อยละ 58.2 ใช้เวลายันทึกทุกครั้งที่ทำกิจกรรมศิลปะ รองลงมาคือร้อยละ 20.6 บันทึกสัปดาห์ละ 1 ครั้ง

ตอนที่ 3 ปัญหาต่าง ๆ ในการจัดการเรียนการสอนกิจกรรมศิลปะ แยกเป็นด้านการเรียนการสอน ด้านวัสดุอุปกรณ์และสถานที่ ด้านบุคคลากร และด้านตัวนักเรียน ของผู้บริหารและครูผู้สอนชั้นอนุบาลศึกษา

ปัญหาด้านการเรียนการสอน

ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนมีปัญหามากที่ขาดการนิเทศจากศึกษานิเทศก์ ($x = 2.12$) เช่นเดียวกับครูสอน ($x = 3.97$) ส่วนครูผู้สอนมีปัญหามากในเรื่องการขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการสอน ($x = 3.50$) ในขณะที่ผู้บริหารมีปัญหาน้อย

($x = 3.39$) สำหรับปัญหาเรื่องขาดการส่งเสริมการศึกษาอบรมการจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับนักเรียนอนุบาลนั้นครูผู้สอนมีปัญหามาก ($x = 2.97$) ส่วนปัญหาในเรื่องอื่น ๆ อยู่ในระดับน้อย

ปัญหาด้านวัสดุอุปกรณ์ สถานที่

ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารมีปัญหามากในเรื่องการขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์สำหรับกิจกรรมศิลปะ ($x = 3.60$) เช่นเดียวกับครูผู้สอน ($x = 3.94$) ผู้บริหารมีปัญหาน้อยที่สุดในการขาดระเบียบและการควบคุมจำนวนการเบิกจ่ายวัสดุอุปกรณ์ทางศิลปะ ($x = 2.43$) ในขณะที่ครูผู้สอนมีปัญหาน้อย ($x = 2.92$) ส่วนปัญหาในเรื่องอื่น ๆ อยู่ในระดับน้อย

ปัญหาในด้านบุคลากร

ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารมีปัญหามากในเรื่องบุคลากรขาดความรู้ทางด้านศิลปะในระดับอนุบาล ($x = 3.68$) เช่นเดียวกับครูผู้สอน ($x = 3.69$) ผู้บริหารมีปัญหามากในเรื่องบุคลากรไม่ได้รับการอบรมด้านศิลปะ ($x = 4.25$) เช่นเดียวกับครูผู้สอน ($x = 3.92$) ผู้บริหารมีปัญหาน้อยในเรื่องบุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจในวิธีสอนศิลปะระดับอนุบาล ($x = 3.47$) ในขณะที่ครูผู้สอนมีปัญหามาก ($x = 3.56$) ผู้บริหารมีปัญหาน้อยที่สุดในเรื่องบุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจในจิตวิทยาพัฒนาการเด็ก ($x = 2.38$) และในขณะที่ครูผู้สอนก็มีปัญหาเช่นเดียวกัน ($x = 2.73$) ผู้บริหารมีปัญหาน้อยที่สุดในเรื่องบุคลากรไม่สามารถนำความรู้มาใช้กับนักเรียนอนุบาลได้ ($x = 2.44$) ในขณะที่ครูผู้สอนมีปัญหาน้อย ($x = 2.63$) ผู้บริหารมีปัญหาน้อยที่สุดในเรื่องขาดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน ($x = 2.29$) ในขณะที่ครูผู้สอนมีปัญหาน้อย ผู้บริหารมีปัญหาน้อยที่สุดในเรื่องไม่ได้รับความร่วมมือในการจัดกิจกรรมศิลปะ ($x = 2.44$) ในขณะที่ครูผู้สอนมีปัญหาน้อย ($x = 2.66$) ผู้บริหารมีปัญหาน้อยที่สุดในเรื่องขาดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน ($x = 2.29$) ในขณะที่ครูผู้สอนมีปัญหาน้อย ($x = 2.63$) (ผู้บริหารมีปัญหาน้อยที่สุดในเรื่องมีงานอื่น ๆ นอกเหนือจากการสอนมากเกินไป ($x = 2.13$) ในขณะที่ครูผู้สอนมีปัญหาน้อย ($x = 2.64$) ส่วนปัญหาอื่น ๆ ในระดับน้อย

ปัญหาด้านตัวนักเรียน

ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารมีปัญหาน้อยในเรื่องไม่มีความเพียงพอของวัสดุอุปกรณ์ต่อจำนวนนักเรียน ($x = 2.88$) เช่นเดียวกับครูผู้สอน ($x = 3.21$) ส่วนปัญหาด้านอื่น ๆ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 4 ด้านความคิดเห็น ความต้องการ และข้อเสนอแนะ ในการจัดกิจกรรมศิลปะ สำหรับนักเรียนอนุบาล ของผู้บริหาร และครูผู้สอน

ด้านความคิดเห็นและความต้องการของผู้บริหารและครูผู้สอน

ในด้านกิจกรรมศิลปะที่ควรจัดให้นักเรียนอนุบาล ผู้บริหารส่วนใหญ่คือร้อยละ 95.9 และครูผู้สอนส่วนใหญ่ร้อยละ 99.3 มีความคิดว่าควรจัดให้มีการปั้นด้วยวัสดุต่าง ๆ รองลงมาคือร้อยละ 95.9 มีจำนวนเท่ากัน คิดว่าควรจัดให้มีการฉีก ตัด ปะ พับ รองลงมาคือร้อยละ 94.5 คิดว่าควรมีการวาดรูประบายสี ในขณะที่ครูผู้สอนส่วนใหญ่คือร้อยละ 97.8 คิดเหมือนกันกับผู้บริหารสำหรับเวลาในการใช้กิจกรรมศิลปะ ผู้บริหารร้อยละ 55.0 และครูผู้สอนคิดเป็นร้อยละ 65.3 เห็นว่าควรจัดประมาณ 30 นาที ส่วนการจัดกิจกรรมเสริมพิเศษนอกเหนือจากการเรียนการสอนผู้บริหารจำนวนมากคือร้อยละ 86.42 และ ครูผู้สอนคิดเป็นร้อยละ 85.24 มีความเห็นเช่นเดียวกันว่าควรจัดให้มีการประกวดแข่งขันผลงานทางศิลปะในชั้นเรียน หรือในโรงเรียน รองลงมาคือผู้บริหารร้อยละ 69.94 และครูผู้สอนร้อยละ 68.63 คิดว่าควรจัดกิจกรรมศิลปะผสมกับกิจกรรมอื่น เช่น ฟังดนตรีและจินตนาการเป็นภาพวาด สำหรับการแบ่งกลุ่มนักเรียนอนุบาลเรียนกิจกรรมศิลปะ ผู้บริหารร้อยละ 84.42 และครูผู้สอนร้อยละ 87.08 คิดว่าควรเรียนเป็นกลุ่มระหว่าง 5-7 คน

ในด้านการปรับปรุงการเรียนการสอนกิจกรรมศิลปะสำหรับนักเรียนอนุบาล ผู้บริหารส่วนใหญ่คือร้อยละ 76.62 คิดว่า ควรให้ความเข้าใจจิตวิทยาพัฒนาการทางด้านศิลปะแก่ครูผู้สอนและครูผู้สอนคือร้อยละ 70.85 ก็มีความเห็นเช่นเดียวกัน รองลงมาคือผู้บริหารร้อยละ 59.74 และครูผู้สอนคิดเป็นร้อยละ 67.16 คิดว่าควรเสริมแรงผลงานของเด็ก ส่วนกิจกรรม

ศิลปะระดับอนุบาลครูผู้สอนควรมีวุฒิทางศิลปะ ผู้บริหารร้อยละ 54.93 และครูผู้สอนร้อยละ 53.51 คิดเช่นเดียวกันว่าควรมีวุฒิปริญญาตรี ผู้บริหารส่วนมากคือร้อยละ 84.42 และครูผู้สอนส่วนมากคือร้อยละ 89.67 เห็นว่าครูศิลปะระดับอนุบาลควรมีความรู้ด้านอนุบาลศึกษา เข้าใจหลักการจัดการศึกษาระดับอนุบาลสำหรับความต้องการได้รับการอบรมสัมมนาทางการสอน กิจกรรมศิลปะสำหรับนักเรียนอนุบาล ผู้บริหารจำนวนมากที่สุดคือร้อยละ 92.21 และครูผู้สอนจำนวนมากที่สุดคือ ร้อยละ 98.15 ต้องการได้รับการอบรมสัมมนา โดยผู้บริหารคิดเป็นร้อยละ 71.43 ต้องการให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติเป็นผู้จัด ส่วนครูผู้สอนร้อยละ 71.59 ต้องการให้หน่วยงานที่ผลิตบุคลากรทางด้านปฐมวัยศึกษา เช่น มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย วิทยาลัยครูสวนดุสิตและวิทยาลัยครูต่าง ๆ เป็นผู้จัดอบรมสัมมนา

สำหรับลักษณะที่ครูอนุบาลจะจัดสอนศิลปะได้ดี ผู้บริหารส่วนใหญ่คือร้อยละ 92.21 และครูผู้สอนส่วนใหญ่คือร้อยละ 94.46 คิดว่าครูควรมีอารมณ์ดี ส่วนความสามารถพิเศษของครูอนุบาลที่เกี่ยวกับศิลปะและจำเป็นต่อนั้น ผู้บริหารส่วนใหญ่คือร้อยละ 90.91 และครูผู้สอนส่วนใหญ่คือร้อยละ 92.25 เห็นว่าต้องมีความรู้พื้นฐานทางศิลปะดีพอสมควร

ข้อเสนอแนะอื่น ๆ ของผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีต่อการเรียนการสอนกิจกรรมศิลปะในระดับอนุบาลสรุปได้ดังนี้

1. ต้องการให้มีการจัดการอบรมสัมมนาการสอนศิลปะสำหรับเด็กระดับอนุบาล
2. ต้องการให้มีครูสอนกิจกรรมศิลปะระดับชั้นอนุบาลโดยเฉพาะ
3. ต้องมีวัสดุอุปกรณ์และเครื่องใช้ใหม่ ๆ ที่ทันสมัยและเพียงพอต่อจำนวนนักเรียน
ควรเรียนเป็นกลุ่ม ๆ ละ 5-7 คน
4. ในห้องเรียนควรมีวัสดุอุปกรณ์ที่สามารถใช้ได้ตามต้องการ และเหมาะสมกับ
ระดับอายุของนักเรียนอนุบาล
5. ควรมีงบประมาณในการจัดซื้อและมีไว้เสริมกิจกรรมศิลปะนอกเวลาด้วย
6. ควรจัดให้มีศิลปะโดยเฉพาะ

7. ควรปรับปรุงแผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลปีที่ 1 และ ปีที่ 2 โดยกำหนดให้มีกิจกรรมศิลปะไว้ด้วย
8. ควรจัดทำมีเอกสารเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับกิจกรรมศิลปะในด้านการผลิตสื่อ เทคนิควิธีการสอนอย่างละเอียด
9. ควรจัดทำมีวิดิทัศน์ เกี่ยวกับกิจกรรมศิลปะระดับอนุบาลไว้ในศูนย์พัฒนาการศึกษา ระดับก่อนประถมศึกษาของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดทุกแห่ง
10. สถาบันที่ผลิตครูระดับอนุบาลควรทบทวนและปรับปรุงหลักสูตรในเรื่องให้ครูระดับอนุบาลมีความสามารถในการเรื่องศิลปะ โดยบังคับให้เรียนเป็นวิชาโท ทางด้านศิลปะระดับอนุบาล หรือวิชาเลือกบังคับ
11. สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ควรมีการสำรวจโดยการสอบถามไปตามโรงเรียนอนุบาลแต่ละแห่ง ว่าต้องการครูสอนเฉพาะด้านอะไรบ้าง จึงสามารถช่วยให้นักเรียนได้รับความรู้ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม
12. ผู้บริหารควรเห็นความสำคัญอย่างมากในการจัดกิจกรรมศิลปะของระดับชั้นอนุบาล

อภิปรายผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย เรื่องการศึกษาสภาพการจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับนักเรียนอนุบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ มีข้อค้นพบที่น่าสนใจและสมควรนำมาอภิปรายและเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากผลการวิจัย เกี่ยวกับข้อมูลสถานภาพส่วนตัวของผู้บริหาร และครูผู้สอนชั้นอนุบาลศึกษา ปรากฏว่า ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้หญิงมากกว่าผู้ชาย หรือเป็นผู้หญิงเกือบทุกคน เป็นชายเพียง 1 คนเท่านั้น จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ไม่เคยผ่านการอบรมหรือสัมมนาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมศิลปะ หรือวิธีสอนศิลปะชั้นอนุบาลศึกษา แต่เคยได้รับการอบรมทางด้าน

ศิลปะ หรือมีความสามารถทางด้านศิลปะ และชอบงานด้านศิลปะ มีประสบการณ์การสอนระดับ
 อนุบาล ซึ่งการเป็นผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่ง
 ชาติ นั้น จะแต่งตั้งจากต้นสังกัดโดยพิจารณาจากคุณภาพของบุคคลเป็นสำคัญสอดคล้องกับ เบญจา
 แสงมะลิ (2529) ได้กล่าวว่า ครูใหญ่ซึ่งเป็นผู้บริหารงานในโรงเรียนให้ดำเนินงานไป
 ตามนโยบายของกระทรวงเจ้าสังกัด ซึ่งมีความรู้การอนุบาลศึกษาระดับประกาศนียบัตรชั้นสูง
 หรือปริญญา ตามที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2525) เสนอว่า ผู้อำนวยการ
 อนุบาลจะต้องมีคุณสมบัติตามมาตรฐานตำแหน่ง ก.ค. กำหนด นอกจากนั้นจะ
 ต้องดำรงตำแหน่ง หรือเคยดำรงตำแหน่งอาจารย์ใหญ่หรือผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียนระดับ 6
 มาแล้ว โดยมีเวลาในการดำรงตำแหน่งดังกล่าวเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 4 ปี และจะต้อง
 มีวุฒิทางการอนุบาลศึกษาที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติรับรองมาแล้ว และ
 มีหรือเคยมีประสบการณ์การทำงานในโรงเรียนของรัฐมาแล้วไม่น้อยกว่า 3 ปี หากผู้บริหารมี
 ประสบการณ์เกี่ยวกับการสอนระดับอนุบาลหรือมีวุฒิทางการสอนอนุบาล จะทำให้มีความเข้าใจ
 ในเรื่องระบบและสามารถบริหารกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนให้บรรลุเป้าหมายของการจัด
 การศึกษาระดับอนุบาลได้ดียิ่งขึ้น

สำหรับครูผู้สอนชั้นอนุบาล ผลการวิจัยพบว่า ครูส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีวุฒิทาง
 การศึกษาระดับปริญญาตรี วิชาเอกอนุบาลศึกษา มีประสบการณ์การสอนชั้นอนุบาลมาแล้ว 13 ปี
 ขึ้นไป เคยเข้ารับการอบรมทางด้านศิลปะและมีความสามารถทางศิลปะคือ สามารถในงานฉีก
 งานตัด งานปะ ครูผู้สอนรับผิดชอบนักเรียนจำนวนระหว่าง 36-40 คน โดยไม่มีพี่เลี้ยง ซึ่ง
 สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พูนศรี ตันติวัฒน์ (2528) พบว่าโรงเรียนอนุบาลยังไม่พร้อมที่จะ
 จัดให้ครูรับผิดชอบนักเรียนตามเกณฑ์มาตรฐานคือครู 1 คนต่อนักเรียน 25 คน และการจัดครูที่
 มีวุฒิอนุบาลหรือผ่านการอบรมตามหลักสูตรอนุบาลเข้าสอนระดับอนุบาลทำได้ไม่มากนัก สำหรับ
 กิจกรรมศิลปะระดับชั้นอนุบาล ผู้วิจัยเห็นว่า ถ้าครูขาดความรู้ความเข้าใจทางด้านการจัดก
 ิจกรรมศิลปะสำหรับนักเรียนอนุบาลอย่างเหมาะสม ครูอนุบาลก็จะต้องใช้วิธีการเปิดตำราสอน
 ซึ่งดังคำกล่าวของ แรมสมร อยู่สถาพร (2531) กล่าวไว้ว่า ผู้บริหารโรงเรียน ครูและผู้ปกครอง
 ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องจะต้องใช้ความพยายามในการจัดโครงการศึกษาหรือหลักสูตรให้มี
 ประสิทธิภาพเพื่อให้สามารถถ่ายทอด ความรู้ บลุกฝังและส่งเสริมทักษะที่จำเป็นให้แก่เด็ก

ตลอดจนทัศนคติ และภารกิจอื่น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับ ธีรยุทธ เสนีย์วงศ์ ณ อยุธยา (2524) ว่าศิลปะเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับชีวิต ศิลปะยังมีบทบาทสำคัญมากในการส่งเสริมให้นักเรียนมีพัฒนาการทางด้านต่าง ๆ ดีขึ้นไม่ว่าทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

2. เป้าหมายและนโยบายในการจัดกิจกรรมศิลปะ การส่งเสริมสนับสนุนการจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับนักเรียนอนุบาล

ผู้บริหารโรงเรียนมีเป้าหมายและนโยบายในการจัดกิจกรรมศิลปะพบว่า ผู้บริหารมีเป้าหมายพิเศษในการจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับนักเรียนอนุบาลโดยมุ่งให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมอย่างอิสระมุ่งให้นักเรียนงานตัดงานฉีกงานปะกระดาษหรือวัสดุอื่นเป็นรูปร่าง ๆ ส่งเสริมเป้าหมายพิเศษในการจัดกิจกรรมศิลปะมากขึ้น แต่ไม่มีการปรับแผนการจัดประสบการณ์ โดยจัดกิจกรรมเสริมทางศิลปะมากขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับการจัดกิจกรรมศิลปะ เช่นเดียวกับ นิคม ทาแดง (2527) กล่าวว่า เด็กอยู่ในช่วงการสร้างบุคลิกภาพ ผู้บริหารเป็นบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตอย่างมาก ผู้บริหารจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของครูในด้านการให้นโยบาย การส่งเสริม การอำนวยความสะดวกแก่การปฏิบัติงานต่าง ๆ อิทธิพลที่เด็กได้รับก็อาจมีทั้งอิทธิพลในทางที่พึงประสงค์ คือ ผู้บริหารที่มีความรู้ความเข้าใจในหลักการ และทฤษฎีการอนุบาลศึกษา เป็นอย่างดีจะมีผลต่อการวางแผนงาน การเตรียมครูและการจัดเตรียมสถานการณ์และสื่อที่เหมาะสมกิจกรรมต่าง ๆ ในสถานศึกษาก็จะให้ประสบการณ์ที่สร้างเสริมชีวิตของเด็กในทางที่พึงประสงค์ แต่ถ้าผู้บริหารไม่มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการศึกษาอนุบาลก็จะนำไปสู่การปฏิบัติตามความเคยชิน และตามความคิดเห็นส่วนตัวของครูแต่ละคนซึ่งอาจมีทั้งเหมาะสมถูกต้องและไม่ถูกต้องประสบการณ์ที่เด็กได้รับก็จะแตกต่างกันไปแล้วแต่ความต้องการของผู้บริหาร มีการส่งเสริมให้ครูได้รับความรู้โดยการเข้ารับการอบรมส่วนมากคือร้อยละ 91.8 ส่งเสริมให้ครูอบรมดูงาน ซึ่งไม่สอดคล้องกับคำตอบว่าไม่ได้รับการอบรมคิดเป็นร้อยละ 62.1 ผู้วิจัยมีความเห็นว่าผู้บริหารยังไม่ให้ความสำคัญและเข้าใจหลักการจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับนักเรียนอนุบาลดีพอ จากประสบการณ์ของผู้วิจัย ผู้บริหารส่วนใหญ่มีนโยบายเหมือน ๆ กันทุกโรงเรียน เพราะนโยบายนี้ถูกกำหนดโดยสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติผู้บริหารจึงมีความคิดเหมือน ๆ กันว่า ไม่ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหรือ

ประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น อีกประการคือ ผู้บริหารไม่ใช้ทรัพยากรครูให้เป็นประโยชน์เท่าที่ควร ซึ่งดูจากผลการวิจัยที่ได้ ครูต้องตรวจผลงานของนักเรียนทุกคนโดยให้ความสำคัญต่อผลงานทุกชิ้นเท่าเทียมกันไม่เปรียบเทียบผลงาน ซึ่งไม่สอดคล้องกับครูผู้สอนจำนวนมากคือร้อยละ 89.6 ตอบว่าครูผู้สอนกิจกรรมศิลปะในโรงเรียนเป็นครู ส่วนใหญ่มีความสามารถทางงานศิลปะในเรื่องงานฉีก งานตัด งานปะ ผู้วิจัยเห็นว่า ถ้าผู้บริหารส่งเสริมสนับสนุนให้กำลังใจครูผู้สอนระดับอนุบาลให้ค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม โดยให้ไปเรียนเพิ่มเติมทางศิลปะ หรือเข้ารับการอบรมตามหน่วยงานต่าง ๆ ที่จัดขึ้นจะเป็นการดีที่สุดต่อวงการศึกษาระดับอนุบาลอย่างมาก ซึ่งสอดคล้องกับความคิดของ องค์กร อิงทรมพรีย์ และคนอื่น ๆ (2526) ว่าการเรียนการสอนวิชาศิลปะนั้นประกอบด้วยงานวาดภาพ งานปั้นงานประดิษฐ์ ซึ่งรวมถึงงานปะ งานตัด งานฉีก งานพับกระดาษ งานพิมพ์ภาพ ประดิษฐ์วัสดุ และเศษวัสดุอื่น ๆ กิจกรรมต่าง ๆ นี้เป็นกิจกรรมที่ทำให้เด็กเกิดความสุขเพลิดเพลิน เนื่องจากสามารถสนองความต้องการพื้นฐานของเด็กในวัยนี้ได้ตาพัฒนาการของเขา เด็กจะมีช่วงความสนใจยาวขึ้น และเป็นกิจกรรมที่จะทำให้ผู้สอนสามารถปลูกฝังให้เกิดการเรียนรู้ในเรื่องของลักษณะนิสัยที่เหมาะสมได้หลายอย่างนอกเหนือจากการให้ประสบการณ์ทางศิลปะ แต่ยังมีครูศิลปะจำนวนหนึ่งที่ยังเข้าใจว่าการสอนศิลปะ คือ การประกวด แข่งขัน เพื่อชิงรางวัลต่าง ๆ จึงพยายามหาทุกอย่างเพื่อให้ได้รับรางวัลมากที่สุด ทำให้กระบวนการเรียนการสอนไม่ตรงกับจุดประสงค์ของหลักสูตร การประกวดและแข่งขันทางศิลปะนั้นเป็นการกระตุ้นให้เกิดการกระตือรือร้นในการแสดงออกเท่านั้น (เลิศ อานันตะ, 2529) ที่เป็นเช่นนี้เพราะผู้สอนไม่มีพื้นฐานทางการศึกษาด้านศิลปะโดยตรงทำให้ขาดความรู้ความเข้าใจตลอดจนทักษะและประสบการณ์ทางด้านศิลปะจะสอนตามความเคยชิน (ประเสริฐ สีรัตน์ 2525) และทัศนคติดั้งเดิมที่พยายามเน้นถึงผลงานโดยไม่คำนึงถึงพัฒนาการทางศิลปะ เด็กแต่ละวัยรวมทั้งปัญหาการขาดแคลนครูศิลปะที่สามารถเข้าใจถึงจิตใจของเด็ก เด็ก ความล้มเหลวของศิลปศึกษาในโรงเรียนทั่ว ๆ ไป ได้แก่การใช้วิธีสอนเก่า ๆ (เลิศ อานันตะ, 2523) ยอมให้ครูที่ไม่มีวุฒิทางด้านศิลปะทำหน้าที่สอนวิชาศิลปะ (วิชัย วงษ์ใหญ่, 2525) และผู้ปกครองส่วนใหญ่ก็ยังมุ่งหวังที่จะให้เด็กเรียนวิชาการด้านต่าง ๆ ที่มีความหมายมากกว่าศิลปะ คือ ความพร้อมของวัสดุอุปกรณ์ที่จัดเตรียมได้แก่ ดินสอ สี สีเทียน กระดาษเขียน กระดาษหนังสือพิมพ์หรือกระดาษที่มีรูปภาพเป็นต้นเหล่านี้แม้ไม่มีราคาแพง แต่ก็ให้ประโยชน์ต่อการเรียนรู้กับเด็กได้มากมาย หรือ อาจจะดีกว่าการซื้อหาของเล่นที่มี

ราคาแพงให้เด็กเล่นเสียอีก จากความสำคัญดังกล่าว ครูอนุบาลจึงจำเป็นต้องศึกษาหาความรู้
เพิ่มพูนทักษะ การประดิษฐ์ สะสมวัสดุต่าง ๆ ในท้องถิ่นอย่างน้อยที่สุดคือ การสะสมกระดาษ
ชนิดต่าง ๆ เช่นกระดาษหนังสือพิมพ์ กระดาษวารสาร เศษกระดาษสี ก่อกระดาษ ลังกระดาษ
คายเป็นต้น วัสดุเหล่านี้สามารถนำมาจัดกิจกรรมศิลปะให้เกิดพัฒนาการกล้ามเนื้อเล็กได้มากมาย
ตลอด จนนำไปใช้ตัดแปลงการเล่นสร้างสรรค์ของเด็กให้มีคุณค่าและไม่สิ้นเปลือง

สำหรับครูผู้สอนกิจกรรมศิลปะในโรงเรียนอนุบาลจะเป็นครูประจำชั้นเป็นส่วนใหญ่
สาเหตุเพราะไม่มีครูเฉพาะกิจกรรม ครูประจำชั้นต้องทำหน้าที่สอนเอง ซึ่งผลการวิจัยผู้บริหาร
ร้อยละ 20.78 ตอบว่าไม่มีการจัดครูศิลปะโดยเฉพาะสาเหตุเพราะไม่มีครูวิชาเอกศิลปะ ซึ่ง
ตรงกับผลการวิจัยของ มีนา คงสุริยะนายิน (2528) พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาทั่วไป
ได้มอบหมายให้ครูประจำชั้นเป็นผู้สอนทุกกลุ่มวิชาแต่ครูไม่สามารถสอนได้ทุกกลุ่มวิชา เพราะ
ขาดความรู้และทักษะ ทำให้ขาดความเชื่อมั่นในการสอนตรงกับผลการวิจัย ยุพา ประถมภักดิ์
และคณะ (2526) พบว่าโรงเรียนประถมศึกษาทุกขนาดได้จัดครูเข้าสอนประจำชั้น และสอน
ทุกวิชากว่าร้อยละ 46.6 ของครูประจำชั้นที่สอนศิลปะจะไม่มีความรู้ในศิลปะเลย

สำหรับกิจกรรมศิลปะในแต่ละวัน ซึ่งครูสอนใช้เวลาประมาณ 30 นาที คิดเป็นร้อยละ
46.6 ที่จัดกิจกรรมศิลปะ ผู้วิจัยเห็นว่าเวลาน้อยไปเพราะกิจกรรมศิลปะจัด 3-5 กิจกรรมมี
การอธิบาย สาธิต ปฏิบัติ บันทึกผลงาน และเก็บทำความสะอาดอุปกรณ์เครื่องใช้ จึงต้องใช้
เวลาในการได้ที่จะรับประโยชน์จากกิจกรรมศิลปะควรผสมผสานกันอย่างกลมกลืนเพื่อผู้เรียนจะ
ได้แสดงถึงการเจริญเติบโตทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญา การจัดกิจกรรม
ศิลปะจึงมุ่งหวังที่จะใช้ เป็นสื่อให้เด็กพัฒนาทักษะต่าง ๆ ทางด้านร่างกาย เห็นได้ง่ายจาก
เด็ก ๆ บังคับร่างกายให้มากขึ้น การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างมือกับสายตา ความสามารถ
ในการใช้กล้ามเนื้อเล็ก ทางด้านจิตใจและอารมณ์ เช่น ความเป็นตัวของตัวเอง ความสา
มารถในการแสดงความคิด ความรู้สึกทางด้านสังคม ศิลปะช่วยพัฒนาความสามารถในการ
ร่วมมือกับกลุ่ม ความรับผิดชอบต่อนตนเองและผู้อื่น ส่วนทางด้านสติปัญญาจะพบว่าเด็กมีการ
แสดงออกเสียงกับประสบการณ์ การรับรู้ ความเข้าใจในสิ่งแวดล้อมของตน นอกจากนั้นสิ่งสำคัญ
ซึ่งมีความเจาะจงเฉพาะศิลปะคือ ศิลปะช่วยพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และการเจริญเติบโตทาง
สุนทรียภาพซึ่งจะเห็นได้จากการแสดงออกของเด็ก โดยเด็กอนุบาลควรได้ปฏิบัติทักษะต่าง ๆ

ในรูปของกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งในแต่ละช่วงของกิจกรรมควรจะได้มากกว่า 2 กิจกรรม ใน 1 คาบเวลา กิจกรรมศิลปะจึงควรจัดไว้หลาย ๆ กิจกรรม(ราสี ทองสวัสดิ์, 2533)

ด้านเนื้อหากิจกรรมศิลปะผลการวิจัย พบว่า เนื้อหากิจกรรมศิลปะครูผู้สอนส่วนใหญ่มีการฝึกให้นักเรียนเล่าเรื่องราวจากผลงานที่สร้างขึ้น ซึ่งตรงกับแนวการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลเพื่อส่งเสริมให้เด็กได้แสดงออกตามความถนัดและความสามารถของแต่ละบุคคลให้เด็กได้มีจินตนาการความคิดสร้างสรรค์จากอารมณ์จิตใจ ถ่ายทอดออกมาเป็นผลงานรายการเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับผลงานให้ผู้อื่นรับรู้ซึ่งเกี่ยวกับพัฒนาการทางศิลปะของเด็กอนุบาลระดับ 4-7 ปี คือเด็กสามารถวาดภาพสิ่งที่เด็กคุ้นเคยและภาพนั้นจะดูออกถึงโครงร่างของภาพ ตามที่เด็กมีความคิดคำนึงในสิ่งที่เขาต้องการวาดแต่มีเพียงรายละเอียดเล็ก ๆ น้อย ๆ เด็กจะบอกชื่อของภาพไว้ด้วย (ราสี ทองสวัสดิ์, 2522) ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า การที่ให้นักเรียนอนุบาลเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับผลงานที่ทำเป็นสิ่งที่ดี ทั้งนี้เพื่อพัฒนาการด้านภาษาและสติปัญญาด้วย อนึ่งถ้าเป็นภาพวาด ครูจะได้เขียนชื่อภาพ ชื่อเด็ก ลงวันที่เอาไว้ เพื่อทางโรงเรียนและทางบ้านจะได้รู้พัฒนาการของเด็กโดยดูจากผลงานนั้น ส่วนที่มีปัญหาน้อยคือการจัดมุมห้อง การตกแต่งฝาผนังการทำงานร่วมกัน การประกวดผลงานเทคนิคผสม ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าควรจะมีการจัดบรรยากาศในห้องเรียนให้สดชื่น การทำงานก็ควรเปลี่ยนแปลงได้บ้างตามโอกาส เช่น กิจกรรมเดี่ยวบ้าง กลุ่มบ้าง เพื่อเด็กจะได้ปรับตัวร่วมทำงานกับผู้อื่นได้เป็นการพัฒนาการด้านสังคม ซึ่งปัจจุบันการจัดกิจกรรมศิลปะจัดทุกวันตามแผนการจัดประสบการณ์ แล้วจัดให้มีการแบ่งกลุ่ม ๆ ละ 5-7 คน เหมาะสมกับวัสดุอุปกรณ์ที่จัดกิจกรรมศิลปะและเป็นสื่อที่เด็กทดลองศึกษาหาวิธีการ สอบสวน ความเป็นไปได้ให้เด็กทดลอง

ด้านการจัดกิจกรรมศิลปะ ผลการวิจัยพบว่า การจัดกิจกรรมศิลปะที่จัดในห้องเรียน คือมีการสาธิตกิจกรรมศิลปะด้วยตนเองใช้เวลาจัดกิจกรรม 20-30 นาที โดยใช้แผนการจัดประสบการณ์การสอนระดับอนุบาล สำหรับกิจกรรมเสริมทางศิลปะที่จัดให้นักเรียนนั้นมีการประกวดแข่งขันผลงานในชั้นเรียนหรือในโรงเรียน มีหลักการจัดโดยยึดเอกสารการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลปีที่ 1 และอนุบาลปีที่ 2 ผู้วิจัยเห็นว่า เป็นเวลาที่น้อยไปไม่ทันต่อการจัดกิจกรรมศิลปะซึ่งมีขั้นตอนเช่นการจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ การจัดโต๊ะกิจกรรมศิลปะการสาธิต และ

การปฏิบัติกิจกรรมศิลปะ จะต้องดำเนินไปตามความสนใจ ความสามารถ ต้องใช้ความคิด
สร้างสรรค์ในการจินตนาการต่อการใช้ความสังเกต และนำความรู้ความเข้าใจในเรื่อง
ธรรมชาติเข้ามาในกิจกรรม หลังจากกิจกรรมเสร็จก็มีการจดบันทึกเรื่องราวจากภาพ ต้องใช้
เวลาให้นักเรียนเล่าเรื่องราวจากผลงาน มีการเก็บกวาด ระเบียบวินัย กฎเกณฑ์ของห้อง
เรียนและสังคมจึงต้องใช้เวลาเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่ง ชัยณรงค์ เจริญพานิชย์กุล (2533)
ได้กล่าวว่าการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับอนุบาลได้เปลี่ยนแนวทางจากการมุ่งให้อ่านออกเขียน
ได้มาเน้นพัฒนาการด้านอื่น ๆ ไปพร้อมกัน ศิลปะกลายมาเป็นเครื่องมือส่งเสริมพัฒนาการที่
สำคัญมากการเรียนศิลปะในโรงเรียนสมัยนี้ไม่ต้องรอดูว่าใครสนใจจึงจะเน้นเป็นพิเศษ แต่เด็ก
ทุกคนต้องเรียนกิจกรรมศิลปะ เพราะเป็นพื้นฐานพัฒนาการตามธรรมชาติของเด็กสามารถบอก
พัฒนาการด้านอื่น ๆ ของเด็กได้ด้วย ส่วนเครื่องมือที่ใช้ประกอบการจัดกิจกรรมศิลปะ พบว่า
ครูผู้สอนยึดแผนการจัดประสบการณ์การสอนระดับอนุบาลศึกษา ซึ่งเป็นการสอนไปตามแนว
เดียวกันมีจุดมุ่งหมายที่พัฒนาทักษะด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา เด็กได้
พัฒนาทุกด้านตามศักยภาพต่อเนื่องตามลำดับ ซึ่งแผนการจัดประสบการณ์จะมีรายละเอียดของ
กิจกรรมหลายอย่างจัดเป็นหน่วยประสบการณ์ที่มุ่งให้เด็กได้มีโอกาสพัฒนาความคิดสร้างสรรค์
แสดงออกและพัฒนาการการใช้กล้ามเนื้อมือตามวุฒิภาวะ การจัดกิจกรรมที่เหมาะสมสอดคล้อง
กับพัฒนาการจะส่งผลต่อการเตรียมความพร้อมอย่างสูง ส่วนกิจกรรมเสริมทางศิลปะที่จัดให้
นักเรียนมีการประกวดแข่งขันผลงานในชั้นเรียนหรือในโรงเรียนนั้น ผู้วิจัยเห็นว่าทุกวันนี้มีการ
จัดประกวดศิลปะของเด็กกำลังเป็นที่นิยม มีที่ท่าว่าจะจัดเพิ่มมากขึ้นมีการจัดระดับโรงเรียน
อำเภอ จังหวัด ภาคและระดับชาติ ไม่ว่าจะเป็นการประกวดแข่งขัน มีเป้าหมายเป็นสิ่ง
ตอบแทนคือรางวัลซึ่งเป็นการประกวดก็เพื่อพัฒนาตนเองให้ดีขึ้นหรือให้ประสบความสำเร็จในการ
กระทำทุกสิ่งทุกอย่างแต่มีผู้กล่าวถึงการประกวดศิลปะเป็นดาบสองคมที่น่าสะพรึงกลัวคือ ชัยณรงค์
เจริญพานิชย์กุล (2533) กล่าวว่า ถึงเวลาที่น่าจะมีใครคิดหารูปแบบอื่นมาใช้แทนที่จะให้ส่งผล
งานมาประกวดกันเฉย ๆ และขอฝากให้คิดกันเป็นการบ้านที่น่าสนใจสักข้อคือ ในทางศิลปะ
เราถือว่าผลงานเป็นบันปลาย (คือผลงานที่เด็กทำเสร็จเรียบร้อยแล้ว) ยังมีความสำคัญเป็น
รองกระบวนการสร้างสรรค์งาน การจัดประกวดศิลปะเด็กที่ทำกันอยู่ส่วนใหญ่เป็นเพียงการจัด
ประกวดผลงานบันปลายของเด็กเท่านั้น ฉะนั้นการแพ้ ชนะในการประกวดก็ยังไม่ควรนำมา
ตัดสินว่าเด็กของเราเก่งหรือไม่เก่ง

ส่วนผลการวิจัยในเรื่องเอกสารที่ยึดเป็นหลักในการจัดกิจกรรมศิลปะ ครูผู้สอนส่วนใหญ่จะใช้แผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลปีที่ 1 และอนุบาลชั้นปีที่ 2 ผู้วิจัยเห็นว่าแผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลได้แบ่งให้ศิลปะเป็นการสร้างเสริมลักษณะนิสัย ซึ่งเป็นแนวประสบการณ์หนึ่งงานสามของการเตรียมประสบการณ์ให้เด็ก ซึ่งศิลปะสร้างเสริมลักษณะทางการแสดงออก ความคิดสร้างสรรค์ การจินตนาการสุนทรีย์ภาพความประณีตในการทำงาน และการทำงานร่วมกันเช่นเดียวกับ วิรุณ ตั้งเจริญ (2526) กล่าวว่าศิลปะปฐมวัยเป็นการเริ่มต้นทางหนึ่งที่ผลักดันให้เด็กมีนิสัยรักการทำงานได้ เพราะงานสำหรับเด็กระดับปฐมวัยนั้นย่อมไม่ใช่งานมากมาย เช่นงานของผู้ใหญ่ที่มีเพียงการช่วยเหลือพ่อแม่และกิจกรรมเล็ก ๆ น้อย ๆ ใด ๆ ใด เป็นกิจกรรมที่ต้องปฏิบัติด้วยมือประกอบกับกิจกรรมศิลปะต้องอาศัยความรักความพยายาม และเมื่องานศิลปะเสร็จสมบูรณ์ เด็กทุกคนจะภาคภูมิใจกับงานของเขา การสร้างสรรค์ศิลปะจึงนับเป็นพื้นฐานการรักงานของเด็กปฐมวัยได้อย่างดียิ่ง อีกประการที่ผู้วิจัยเห็นว่าแผนการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษาเป็นเอกสารที่ครูส่วนใหญ่ยึดเป็นหลักในการจัดกิจกรรมศิลปะ เพราะคณะทำงานและที่ปรึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาได้จัดทำขึ้นมา โดยระดมความรู้ความคิดมาจากทั่วทุกเขตของประเทศจึงเห็นว่าการปรับปรุงในส่วนที่ใช้ให้ดียิ่งขึ้นไป และเป็นแนวเดียวกัน

ด้านการวัดและประเมินผลศิลปะจากผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่ใช้วิธีสังเกตพัฒนาการของผู้เรียนแต่ละคน การวัดและประเมินผลรายบุคคลในลักษณะของการซักถามกับการปฏิบัติ เป็นลักษณะวิธีการวัดและประเมินผลด้านศิลปะของนักเรียนอนุบาล โดยครูผู้สอนมีวัตถุประสงค์ในการวัดและประเมินผลเพื่อทราบพัฒนาการของนักเรียนเป็นส่วนใหญ่ และมีส่วนช่วยกิจกรรมศิลปะ เพื่อสามารถรู้ความสามารถพิเศษของเด็ก ส่วนเครื่องมือในการใช้วัดและประเมินผลนั้น สร้างร่วมกับครูในโรงเรียนระดับชั้นอนุบาล มีการสังเกตหรือบันทึกพฤติกรรมของนักเรียนขณะทำกิจกรรมศิลปะในทุก ๆ ครั้งที่ทำกิจกรรมศิลปะตรงกับ ฉันทนา ภาคบงกช (2530) พบว่าการประเมินผลในความหมายของนักการศึกษา คือการนำข้อมูลมาสรุปและตัดสินใจเพื่อการวางแผนและดำเนินการจัดประสบการณ์และกิจกรรมต่อไป ทั้งนี้การประเมินผลอาจดำเนินการได้ทั้งเมื่อก่อนทำกิจกรรมระหว่างทำกิจกรรมและหลังทำกิจกรรมแล้ว กล่าวว่าขั้นตอนการประเมินผลนี้มีความสำคัญและความจำเป็นเป็นอย่างมาก เพราะเป็นการช่วยให้ การ

ทำงานครบวงจรและมีประสิทธิภาพสูงสุด เนื่องจากการวัดและประเมินผลงานกิจกรรมศิลปะ แตกต่างจากผลงานด้านทักษะวิชาการอื่น ๆ ที่สามารถวัดและประเมินผลได้ ศิลปะไม่เน้นผลงานแต่เน้นกระบวนการ วิธีการ หรือสิ่งที่ได้จากกระบวนการ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องเข้าใจพัฒนาการศิลปะของเด็กด้วย

4. จากผลการวิจัยเกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ ในการเรียนการสอนกิจกรรมศิลปะ แยกเป็นด้านการเรียนการสอน ด้านวัสดุอุปกรณ์และสถานที่ ด้านบุคลากร และด้านนักเรียนพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนชั้นอนุบาลมีปัญหในการเรียนการสอนกิจกรรมศิลปะเกือบทุกด้าน ดังนั้นในการอภิปรายผล ผู้วิจัยจะอภิปรายเฉพาะปัญหาที่วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยสูงสุดแต่ละด้าน ดังนี้

1. ปัญหาด้านการเรียนการสอน ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนประสบปัญหามากเหมือนกัน คือ ขาดการนิเทศจาก ศึกษานิเทศก์ ส่วนครูผู้สอนยังประสบปัญหามากอีก คือ ยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการสอน ขาดการส่งเสริมในการศึกษาอบรมการจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับนักเรียนอนุบาล และขาดความรู้ความเข้าใจในการวัดและประเมินผลกิจกรรมศิลปะ ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่า ศึกษานิเทศก์ส่วนมากมักจะไม่มีความรู้ในเรื่องการจัดกิจกรรมเตรียมความพร้อมของระดับชั้นอนุบาลอย่างลึกซึ้งมากนัก ยิ่งถ้าเป็นกิจกรรมศิลปะ การศึกษาของไทยก็ยิ่งจะหาศึกษานิเทศก์เฉพาะด้านนี้ยากมากขึ้น ครอบคลุมในโรงเรียนอนุบาลผู้ที่ทำหน้าที่นิเทศครูผู้สอนชั้นอนุบาลมักจะเป็นหัวหน้าฝ่ายอนุบาลมากที่สุด ส่วนผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลมีภาระงานด้านอื่น ไม่มีเวลาเพียงพอในการจะนิเทศการเรียนการสอน ถ้าหัวหน้าฝ่ายอนุบาลมีความสามารถสูง มีความสามารถพิเศษหลายด้าน โรงเรียนอนุบาลแห่งนั้นก็นับว่ามีโอกาสดีมาก ส่วนครูผู้สอนที่มีปัญหามากในการขาดความรู้ในกิจกรรมศิลปะหลาย ๆ ด้านนั้น ถ้ามองย้อนลึกเข้าไปในเบื้องหลังคุณถึงหน่วยงานหรือสถาบันที่ผลิตครูระดับชั้นอนุบาลออกมา ว่า ได้จัดหลักสูตรให้ครบกระบวนการหรือไม่ จากงานวิจัยของ เอื้อพร โจนรัตน์วิบูล (2522) พบว่า ผู้บริหารและอาจารย์ผู้สอนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า หลักสูตรการเตรียมครูปฐมวัยควรให้ความสำคัญทุกหมวดวิชาเท่ากันโรงเรียนส่วนใหญ่เห็นด้วยสอดคล้องกับแนวคิดของ ศิริลักษณ์ ศรีกรม (2531) กล่าวว่า การเรียนในโรงเรียนระดับอนุบาลเกิดจากการเล่น ศิลปะก็เป็น

การเล่นอย่างหนึ่ง เล่นกับสี เล่นกับกระดาษ น่าที่จะโยงกิจกรรมเข้ามาเป็นหน่วยเดียวกัน สัมพันธ์ต่อเนื่องกันโดยไม่ต้องแยกเป็นวิชา หรือมีกำหนดเวลาแน่นอน ตายตัว เด็ด ๆ ชอบและรักกิจกรรมศิลปะ สอดแทรกความรู้ที่จำเป็น ฝึกความพร้อมในด้านต่าง ๆ เข้าไปในกิจกรรมศิลปะปัจจุบัน ศิลปะในระดับปฐมวัยยังไม่ได้แสดงบทบาทที่แท้จริงอย่างเต็มที่ บางแห่งใช้ศิลปะเป็นเพียงสื่อในการเรียนวิชาการต่าง ๆ บ้างก็ให้ศิลปะเป็นบทเสริมการเรียนรู้ ท้าวมานำใช้ศิลปะให้เต็มรูปแบบบทบาทในการสร้างความสุขความงามให้เกิดขึ้นในหัวใจเด็ก ๆ เตรียมเด็กให้พร้อมที่จะเป็นผลที่ดีมีคุณภาพ เพื่อเด็ก ๆ ของเราจะได้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณค่าต่อสังคมมากกว่าที่เป็นอยู่ แต่มีครูศิลปะจำนวนหนึ่งที่ยังไม่เข้าใจว่าการสอนศิลปะคือการประกวดแข่งขัน เพื่อชิงรางวัลต่าง ๆ จึงพยายามทำทุกสิ่งทุกอย่างเพื่อให้ได้รับรางวัลมากที่สุด ท้าให้กระบวนการสอนไม่ตรงกับจุดประสงค์ของหลักสูตร ทั้งที่จริงการประกวดและแข่งขันทางศิลปะนั้นเป็นการกระตุ้นให้เกิดการกระตือรือร้นในการแสดงออกเท่านั้น (เลิศ อานันทนา 2529) และทัศนคติดั้งเดิมที่พยายามเน้นถึงผลงานโดยไม่นิ่งถึงพัฒนาการทางศิลปะของเด็กแต่ละวัย รวมทั้งปัญหาการขาดแคลนครูศิลปะที่สามารถเข้าใจถึงจิตใจของเด็ก ความล้มเหลวของศิลปะในโรงเรียนต่างๆ ไป ได้แก่การสอนด้วยวิธีเก่า ๆ (เลิศ อานันทนา, 2523) ครูที่ไม่มีวุฒิทางด้านศิลปะทำหน้าที่สอนวิชาศิลปะ (วิชัย วงศ์ใหญ่, 2525) และผู้ปกครองส่วนใหญ่มักยังมุ่งหวังที่จะให้เด็กเรียนวิชาการด้านต่าง ๆ ที่มีความหมายมากกว่าศิลปะการจัดกระบวนการเรียนการสอนให้บรรลุเป้าหมายของหลักสูตรได้นั้น จำเป็นต้องมีข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการแสดงออกและความสามารถของเด็กในด้านต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการจัดเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียน เพราะเป็นวัยที่สมควรในการวางพื้นฐานในการจัดการศึกษา ซึ่งเด็กวัยนี้มีการสร้างสรรค์และมีความสามารถในการแสดงออกสูง

2. ปัญหาด้านวัสดุอุปกรณ์และสถานที่ ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนประสบปัญหาเหมือนกันคือ วัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอนทางศิลปะไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียน ผู้วิจัยเห็นว่า การเรียนการสอนกิจกรรมศิลปะ นอกจากความพร้อมในตัวบุคคลแล้ว ยังต้องมีความพร้อมทางด้านวัสดุอุปกรณ์ที่จะใช้ เป็นสื่อในการแสดงออก และพร้อมด้วยสื่อการสอนอีกด้วย เพราะสื่อการสอนที่ดีจะเป็นสิ่งช่วยสร้างความเข้าใจเป็นอย่างดี และยังเป็นตัวเร่งหรือกระตุ้นให้การแสดงออกเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ (วิรุณ ตั้งเจริญ, 2526) การแสดง ออกทาง

ศิลปะของเด็กจะประสบความสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับวัสดุอุปกรณ์การเรียนต่าง ๆ เด็กบางคนจึงควรได้รับการส่งเสริมจากผู้ปกครองและครู เพื่อสนับสนุนให้มีการแสดงออกด้วยการสำรวจ ทดลองและค้นคว้ากับวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ อย่างกว้างขวางและผู้สอนจัดเตรียมอุปกรณ์การสอนไว้ครบครันในกรณีที่ขาดวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน ครูอาจแก้ปัญหาด้วยการปรับปรุงตัดแปลงวัสดุอุปกรณ์การเรียนที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น ส่งเสริมให้เด็กมีการทดลอง เลือกลง ค้นคว้า หาเศษวัสดุเหลือใช้ที่มีอยู่ในท้องถิ่น นำมาดัดแปลงเพื่อสร้างสรรค์งานศิลปะชิ้นใหม่ อดพยายามหลีกเลี่ยงการใช้จ่ายวัสดุต่างถิ่นที่หายาก ราคาแพงหรือไม่สะดวกต่อการใช้จ่าย สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ศวง เหมเกตุ (2529) ซึ่งพบว่าการศึกษาวิจัยที่มีสื่อการสอนและอุปกรณ์ไม่พร้อมจะเป็นปัญหาและอุปสรรคในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูอย่างมาก และผลวิจัยของ นุชรินทร์ พ้าร่วมขาว (2522) พบว่า ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับวัสดุอุปกรณ์การสอนที่พบมากคือ โรงเรียนมีวัสดุอุปกรณ์การสอนจำนวนจำกัดไม่เพียงพอกับความต้องการ ครูมีปัญหาเรื่องการใช้จ่ายเงินส่วนตัว จัดซื้ออุปกรณ์การเรียนการสอนสภาพห้องเรียนไม่เหมาะสมกับการใช้สอนสำหรับเรื่องค่าใช้จ่ายและอุปกรณ์การเรียนศิลปะหายาก ราคาแพงนั้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่าเป็นปัญหาที่สำคัญในการเรียนการสอนกิจกรรมศิลปะ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ วิภา มิ่งขวัญ (2530) ที่พบว่าครูศิลปะมีความเห็นตรงกันในปัญหาที่ประสบมา คือ วัสดุอุปกรณ์ ศิลปะมีราคาแพง ทำให้นักเรียนเดือดร้อนสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สมบัติ พักจิม (2526) ซึ่งพบว่าโรงเรียนมัธยมศึกษา มักมีปัญหาในเรื่องการขาดวัสดุอุปกรณ์การสอน ครูโศกทัศน์ศึกษาหาหนทางในการใช้สื่อการสอนได้น้อยครูขาดความสนใจในการใช้สื่อการสอน ผู้บริหารโรงเรียนไม่จัดให้มีการนิเทศการใช้สื่อการสอนภายในโรงเรียน และโรงเรียนไม่สามารถจัดงบประมาณสนองความต้องการของครูในการจัดหาสื่อการสอน

3. ปัญหาด้านบุคลากร ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนประสบปัญหาเหมือนกันคือ บุคลากรขาดความรู้ทางด้านศิลปะในระดับอนุบาล บุคลากรไม่ได้รับการอบรมด้านศิลปะและบุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจในวิธีสอนศิลปะระดับอนุบาล ผู้วิจัยเห็นว่าครูผู้สอนเป็นบุคลากรที่สำคัญมากในการส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองให้กับเด็ก สอดคล้องกับแนวความคิดของ พรรณี ช.เจนจิต (2528) การให้เด็กทำตามกฎระเบียบอย่างเคร่งครัดจะทำให้เด็กขาดความรู้สึกลอดภัยขาดความริเริ่ม ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง และขาดความ

รับผิดชอบ เพราะเด็กไม่เคยได้ฝึกตัดสินใจด้วยตนเอง สำหรับเด็กปฐมวัย ควรเน้นกระบวนการที่เด็กได้ลงมือปฏิบัติมากกว่าผลที่ได้รับในชั้นปลาย ดังนั้น เมื่อเด็กได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมใดก็ตาม ครูผู้สอนควรให้กำลังใจ และกล่าวชื่นชมเชยเด็กอยู่เสมอโดยไม่เจาะจงเฉพาะเด็กที่ได้รับความสำเร็จจากการทำกิจกรรมเท่านั้น เพื่อเด็กทุกคนจะได้เกิดความมั่นใจในความสามารถที่เขามีอยู่ จะเห็นได้ว่าการจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และพัฒนาบุคลิกภาพด้านความเชื่อมั่นในตนเอง ต้องขึ้นอยู่กับครูผู้สอนที่มีความเข้าใจในหลักการจัดกิจกรรม รู้จักปรับกิจกรรมให้เหมาะสมสอดคล้องกับวุฒิภาวะของเด็ก โดยคำนึงถึงการให้อิสระเด็กในการแสดงออกตามความสามารถ พร้อมทั้งให้กำลังใจ เด็กในการทำกิจกรรมอยู่เสมอผู้วิจัยเห็นว่า ควรมีการบรรจุครูที่มีวุฒิทางศิลปะให้มากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เพราะครูประจำชั้นระดับอนุบาลต้องทำหน้าที่หลายอย่างและมีจำนวนน้อยอีกวิธีหนึ่งก็คือ ให้ครูอื่นที่สนใจมาช่วยสอนแต่ควรได้รับการจัดอบรมมาให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการจัดกิจกรรมศิลปะในระดับอนุบาล มีโรงเรียนอนุบาลไม่กี่แห่งที่จะมีผู้สอนที่รู้เรื่องการเรียนการสอนศิลปะหรือครูศิลปะประจำในโรงเรียนซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ไพโรจน์ รัจระวิจักษ์ (2529) กล่าวว่า ครูศิลปะศึกษาควรตระหนักถึงบทบาทหน้าที่อันสำคัญของตนเองอยู่เสมอ และควรถือเป็นหน้าที่โดยตรงที่จะต้องศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมอยู่ตลอดเวลา เพื่อที่จะได้นำความรู้ไปใช้ในการจัดกระบวนการเรียนการสอนศิลปะให้เด็กเรียนได้รับประโยชน์มากที่สุด โดยการติดตามข่าวความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับศิลปะจากสื่อมวลชนหาโอกาสเข้าร่วมประชุมอบรมสัมมนา เพื่อเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจให้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะของผู้วิจัย

1. ข้อค้นพบจากการวิจัยครั้งนี้เห็นได้ชัดว่า สิ่งที่ต้องการแก้ไขอย่างรีบด่วน คือ การเรียนการสอนกิจกรรมศิลปะระดับชั้นอนุบาล ซึ่งตามหลักการสอนศิลปะควรจัดใน 2 ลักษณะ คือ การสอนศิลปะเพื่อสาระศิลปะ และการนำศิลปะไปใช้บูรณาการร่วมกับกิจกรรมอื่นๆ ถ้าสามารถจัดได้ครบตามลักษณะเหล่านี้แล้วย่อมก่อให้เกิดการเรียนรู้ทางศิลปะที่เหมาะสมและถูกต้องสำหรับเด็กระดับปฐมวัย ฉะนั้นจำเป็นต้องมีหน่วยงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ควรให้ความสำคัญต่อการจัดกิจกรรมศิลปะและแก้ไขแผนการจัดประสบการณ์ชั้น

อนุบาลเพื่อจะเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมศิลปะให้ผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียน อนุบาล
ยึดเป็นหลักการที่เหมาะสมและถูกต้องต่อไป

2. ผู้บริหารควรให้ความสำคัญในการจัดกิจกรรมศิลปะในระดับชั้นอนุบาล โดยจัด
ให้มีวิถีทางศิลปะอย่างเพียงพอสอนกิจกรรมศิลปะทุกวัน ๆ ละ 2-5 กิจกรรม เลือกทำกิจกรรม
ตามความสนใจ ส่วนบุคลากรอื่น ๆ ที่สอนกิจกรรมศิลปะในระดับอนุบาลเพราะมีความถนัด
ความสนใจหรือมีทักษะบ้างตามสมควร เช่น ทำกิจกรรมศิลปะได้ก่อนอนุบาลได้บ้าง ควรได้รับการ
อบรมสัมมนาเพิ่มเติมเกี่ยวกับวิธีการจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กอนุบาลให้เหมาะสมด้วย

3. ศึกษาวิเคราะห์ควรจัดอบรมสัมมนาเชิงปฏิบัติการในเรื่องทักษะพื้นฐานทางด้าน
กิจกรรมศิลปะที่จำเป็นสำหรับครูผู้สอนศิลปะในระดับอนุบาล เช่นการอบรมเชิงปฏิบัติการใน
ด้านศิลปะเบื้องต้นเทคนิคและวิธีสอนกิจกรรมศิลปะในโรงเรียนอนุบาลและการสร้างสื่อการ
เรียนการสอนศิลปะ และควรมีการให้การอบรมสัมมนาอย่างน้อยปีละ 3-5 วัน

4. สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอและจังหวัด ควรจัดให้มีโครงการประชุม
สัมมนาครูผู้สอนกิจกรรมศิลปะระดับอนุบาลเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการจัดกิจกรรมศิลปะ
ในโรงเรียนอนุบาลรวมถึงโรงเรียนที่มีชั้นอนุบาลชนบทและชั้นเด็กเล็กอีกด้วยและควรจัดทำเอกสาร
เผยแพร่ร่วมกับอาจารย์จากสถาบันต่าง ๆ ที่มีความรู้ความเข้าใจในกิจกรรมศิลปะระดับอนุบาล
เพื่อให้ความรู้แก่ครูในเรื่องแนวทางการจัดการเรียนการสอนกิจกรรมศิลปะ ความรู้พื้นฐานด้าน
สาระศิลปะที่จำเป็นสำหรับครูผู้สอนกิจกรรมศิลปะในระดับอนุบาล พัฒนาการทางด้านศิลปะของ
นักเรียนระดับอนุบาลรวมทั้งความรู้พื้นฐานเบื้องต้นสำหรับครูอนุบาล โดยส่งเอกสารเหล่านี้ให้
แก่ครูผู้สอนกิจกรรมศิลปะระดับชั้นอนุบาลโดยตรงและควรจะได้มีการประเมินผลการทำงานให้ความรู้
ดังกล่าวนี้ด้วย

5. สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ควรให้การสนับสนุนในเรื่องงบประมาณ
และวิทยากรศิลปะระดับอนุบาล เพื่อส่งเสริมและพัฒนาครูทางด้านการจัดปัจจัยที่เอื้ออำนวยต่อ
การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนศิลปะระดับอนุบาลโดยตรง

6. สถาบันผลิตครูสำหรับวิชาเอกอนุบาล ควรกำหนดวิชาเทคนิคและวิธีการสอน กิจกรรมศิลปะในระดับอนุบาลเป็นวิชาบังคับ เน้นความรู้และประสบการณ์ทางด้านศิลปะ สามารถนำไปใช้กับนักเรียนอนุบาลได้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ เพื่อความรู้ ความสามารถ และทักษะเพียงพอที่จะสอนกิจกรรมศิลปะในโรงเรียนได้

7. ควรส่งเสริมและบริการสื่อการเรียนการสอนที่โรงเรียนไม่สามารถปฏิบัติได้ และไม่สะดวกในการจัดหา เช่น วัสดุทัศนศึกษาเกี่ยวกับกิจกรรมศิลปะระดับอนุบาล เทปประกอบการสอนศิลปะรูปภาพและภาพเคลื่อนไหว ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติควรจัดและให้บริการแก่ครูผู้สอนกิจกรรมศิลปะได้ใช้ประกอบการสอนกิจกรรมศิลปะสำหรับนักเรียนอนุบาล โดยจัดเก็บวัสดุอุปกรณ์เหล่านี้ไว้ที่ศูนย์พัฒนาบุคลากรระดับก่อนประถมศึกษาซึ่งมีอยู่ในโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดทุกจังหวัด

ผลจากการสังเกตโรงเรียน

ด้านสถานที่ทำกิจกรรมศิลปะ ส่วนใหญ่จะจัดรวมกับห้องเรียน โดยจัดเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือสำหรับงานศิลปะให้พร้อม รองลงมาคือ การจัดป้ายนิเทศและจัดแสดงผลงานของศิลปะสภาพห้องเรียนทั้งหมด (8 โรง) มีความสะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อย แต่มีปัญหาด้านแสงสว่างภายในห้องเรียนมีความเหมาะสมเพียง 4 โรงเท่านั้น

ด้านการจัดกิจกรรมศิลปะส่วนใหญ่ (7 โรง) ได้จากแผนการจัดประสบการณ์ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ มีเพียง 1 โรงเท่านั้น ที่จัดทำแผนการจัดประสบการณ์ขึ้นใช้เอง โรงเรียนทั้งหมดที่สังเกตจะเป็นครูประจำชั้นเป็นผู้สอนกิจกรรมศิลปะ โดยมีวิธีการจัดกิจกรรมศิลปะแบบครูสาธิต วิธีที่ขาดต้นแล้วให้นักเรียนเลือกทำโดยเสรี มีเพียง 1 โรงเท่านั้นที่ฉายวีดิทัศน์และภาพนิ่งให้นักเรียนดู บทบาทหน้าที่ของครูศิลปะทั้งหมดจะเน้นการรักษาความสะอาดของที่ทำงานของนักเรียนแต่จะให้อิสระในการทำงานแก่นักเรียนมาก ครูส่วนใหญ่ (7 โรง) มีพฤติกรรมการสอนที่เป็นกันเองกับนักเรียนมีใบหน้ายิ้มแย้มแจ่มใส มีครูส่วนน้อยที่มีพฤติกรรมการสอนแบบเคร่งเครียดมากเกินไป พฤติกรรมของนักเรียนส่วนใหญ่มี

ความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานสนใจและจะเอาใจใส่ต่องานที่ได้รับมอบหมาย รวมทั้งสามารถทำงานร่วมกับเพื่อนได้อย่างดี บรรยากาศศบปฏิบัติงานกิจกรรมศิลปะนักเรียนส่วนใหญ่สนุกสนานเพลิดเพลินอยู่ในขอบเขต มีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่ครูเข้มงวด เคร่งครัดต่อผลงานนักเรียน วัสดุอุปกรณ์เครื่องใช้ในกิจกรรมศิลปะส่วนใหญ่มีขนาดเหมาะสมกับพัฒนาการของนักเรียน แต่มีไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียน

ด้านการวัดและประเมินผลกิจกรรมศิลปะ ส่วนใหญ่จะใช้การสังเกตและบันทึกผลงานเปรียบเทียบกับพัฒนาการของนักเรียน และสังเกตความสวยงามของภาพ มีเพียง 4 โรงเท่านั้นที่ใช้การดูความเหมือนของภาพ

ข้อเสนอแนะสำหรับการทาวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาถึงคุณลักษณะที่พึงปรารถนาและเหมาะสมสำหรับครูผู้สอนกิจกรรมศิลปะในโรงเรียนอนุบาล
2. ควรมีการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถเกี่ยวกับกิจกรรมศิลปะของเด็กที่มีถิ่นที่อยู่ การอบรมเลี้ยงดู อาชีพของผู้ปกครองและขนาดของครอบครัวที่ต่างกัน
3. ควรมีการศึกษาการจัดกิจกรรมที่เป็นลักษณะกลุ่มในกิจกรรมอื่น ๆ ที่เหมาะสมกับเด็กอนุบาล และสอดคล้องกับแผนการจัดประสบการณ์ที่โรงเรียนฯ ใช้อยู่ เช่น เกมการศึกษา กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย